

ano kia hinga. He tino nui te whakamiharo o nga iwi o waho ki te kaha o tenei pa iti noa, ki te pai hoki o te whakabaere a Kanara 'Baden-Powell.' E kiia ana ko tetahi tenei o nga mea whakamiharo e tenei whawhai e mau tonu mo nga whakatipuranga e tu mai nei, ara ko te kaha o tenei pa iti noa.

KA RARU TE INGARIHI.

I te 11 o nga ra o tenei marama ka kokiritia e te Ingarihi, ara e te wehenga i raro i a Tianara Kataka, tetahi pa o te Poa i 'Stormberg.' E 3,000 te Ingarihi i uru ki tenei kokiri, e 6,000 hoki te Poa i roto o te pa. He kaha, he roa te pakanga, katahi ka riro mai te pa i te Ingarihi. Otira kaore i taea e ratao te pupuri. I nuku tata atu te Poa ki tetahi parepare e marama ana te pupuhi mai ki roto o te pa. Kaore i arikarika te tukunga mai a te Poa. Te whatinga o te Ingarihi, ka hopuhopukia tetahi, hui katoa o te Ingarihi i riro herehere e 672. He autai te Poa!

TE OPE O NIU TIRENI.

Ka tuarua a Niu Tireni ki roto o te pakanga kaore ano he mea o ratou i mate i taotu ranei. Kei te whawhai tahi ratou ko tetahi wehenga o te ope o Ahitereiria. I te whawhai tuatahi e 7 o te Poa i mate, i te whawhai tuarua e 3. He hoiho rawa te tupapaku o Niu Tireni o enei ra. Tena ra Niu Tireni e! E tapa i to ingoa!

PITOPITO KORERO O TE WHAWHAI.

Te taumaha o te pu repo i mauria e Tianara Koroti (Cronje), hei tukituki i nga maioro o Mawhekingi e 20,000 pauna weeti. Te taumaha o te mata, kotahi rau pauna weeti. E 8 pea-kau ki te to, e 20 miuru. I mea taua Tianara katahi ka tino mate a Mawhekingi. E rua nga ra i whakamahia ai ka whakamutua kaore he rawa i pahure. Te take i whakamutua ai, i nga tangihanga katoa kaore e hapa te mate o tetahi wahi o taua pu i te kaha o te hoki whakamuri.

I hopukia tetahi kaupuke hari paraoa ki te moana i te taha ki te rawhiti o Awherika. E rere ana ki Taranawara, 17000 peeke paraoa i runga e mau ana ma te Poa (peeke rakau). I hopukia taua kaupuke me ona mauranga i kiia hoki he taonga parau no roto o te whawhai. Ka rarawe te Ingarihi i ana paraoa.

Ki te ki a tetahi Nupepa a te Tatimana 100,000 nga hoia katoa a te Poa. Ehara ano ia i te mea he Poa anake, engari no nga iwi maha noa atu, e noho ana ki Taranawara, a kua whaka-kainga, kua whaka-tangata-whenua ki reira. No te Ingarihi ano etahi, 1,000 hoki Airihimana. Ka kitea ki tenei te nuinga o te ope a te Poa.

E nekehia ana ki te 100,000 nga hoia katoa a te Ingarihi mo te whawhai ki Taranawara.

I te timatanga o te whawhai tae mai ki tenci ra te 16 o Tihema ka 566 o te Ingarihi kua mate rawa, ka 2027 nga taotu (mo te mate ano pea etahi o enei), ka 1977 kua riro herehere i te Poa.

Tokoruha nga Tianara o te Poa kua mate i nga riri ka taha ake nei. Kua tukua nga tiana o aua tangata e Tianara Waiti ki te Poa kia mauria ki Piritoria tanu ai. He tangata tca. Nga ingoa o aua tangata ko Tianara Koti "Koch" tetahi, ko Tianara Pota "Botha" tetahi.

Kei te noho rite katoa nga manua o te Ingarihi; he mea pea mo te tono a te Wiwi kia Tiamana raua ko Ruhia kia uru ratou ki te whakararururu i tenei whawhai, kei tino kaha rawa te piki o te mana o te Ingarihi ki Awherika; otira kaore aua mana i whakaae.

I te timatanga o te whawhai tae mai ki te 24 o Oketopa e 988 nga herehere a te Ingarihi, i te 6 o Noema nei e 900, hui katoa 1788, engari kua maha ano o muri nei. Heoi ki te whakaae iho kei te riterite tonu nga herehere a tetahi taha, a tetahi taha.

O nga tangata i mate rawa, no te Poa nga mea i tino nui atu, ara kei te 3000, nuku atu heke iho ranei.

Kei te whakaae nga wahine o te Poa ki te pupuhi pu, otira kua tino taunga te nuinga o ratou, he tino mahi hoki na ratou i mua atu o te aranga o te pakanga. Ki te hinga a ratou tane ka uru hoki ratou ki te whawhai.

HE INOI MO TE WA O TE PAKANGA.

He mea whakarite na Te Wiremu, Pihopa o Waiapu, kia korerotia i roto o nga whare-karakia.

E te Atua Kaha rawa, ko koe te rangatira o nga kingitanga katoa o nga iwi, mau e mutu ai te pakanga i nga wahi katoa o te ao. He inoi tenei na matou ki a koe kia whakamutua